

Behoeften Tool

Dr. A.T. Steenbakkers

Dr. S. van der Steen

Prof. dr. H. Grietens

Handleiding

Rijksuniversiteit Groningen

Gefinancierd door Innovatiefonds Zorgverzekeraars

Inhoud

Voorwoord.....	3
De Behoeften Tool in het kort	4
De Behoeften Tool uitgelegd	6
Doel van de tool	6
Vorbereiding	7
Inzetten van de tool.....	8
Verdieping van de behoeftenkaartjes	14
Secundaire doelen van de tool	25
FAQ	28

Voorwoord

Voor u ligt de Behoeften Tool. Een tool ontwikkeld met en voor kinderen in de pleegzorg, waarmee zij hun stem kunnen laten horen. Met dit hulpmiddel kunt u op een toegankelijke manier in gesprek gaan met kinderen en jongeren over de behoeften die zij hebben in het pleeggezin of gezinshuis.

De tool is ontstaan vanuit wetenschappelijk onderzoek aan de Rijksuniversiteit Groningen naar de behoeften van kinderen in de pleegzorg. Hoe de tool werkt, heeft u in 10 minuten in de vingers wanneer u de 'De Behoeften Tool in het kort' leest. Vervolgens is het een kwestie van de juiste onderzoekende houding aannemen en kinderen de ruimte geven om hun verhaal te doen. In deze handleiding geven wij u hiervoor enkele handvaten.

Wij hopen dat de tool voor u een prettig hulpmiddel is in uw dagelijks werk met kinderen en jongeren die in een pleeggezin of gezinshuis wonen, en vooral dat u zich laat verrassen door wat zij u kunnen leren over hun belevingswereld.

De Behoeften Tool in het kort

Benodigheden

- Doos met 54 behoeftenkaartjes, 1 blanco kaartje, spelbord en instructieblad.
- Kopie van de sorteerfiguur en spiekbriefje.
- Pen, papier en stift.

Setting en duur

- Eén-op-één met het kind.
- Maatwerk wie de tool inzet: vaak pleegzorgbegeleider of andere (liefst neutrale) hulpverlener, maar ook pleegouder(s) en gezinshuisouder(s) kunnen dit doen.
- Trek 1 à 1,5 uur uit voor het inzetten van de tool.

Doel van de tool

Het doel van de tool is u meer inzicht te geven in de psychosociale behoeften zoals kinderen die *zelf* beleven. Er staan verschillende behoeften op de kaartjes, variërend van de behoefte aan veiligheid tot de behoefte aan zelfontplooiing. De behoeften hebben betrekking op het kind, het pleeggezin/gezinshuis, de ouder(s) en andere belangrijke personen. Het doel is dat kinderen deze kaartjes lezen en bepalen hoe belangrijk zij elke behoefte vinden. Eerst lezen kinderen de kaartjes en leggen ze deze op drie stapels rechts onderin: heel belangrijk (groen), een beetje belangrijk (geel) en onbelangrijk (rood). Vervolgens leggen ze de kaartjes die zij het meest belangrijk vinden rechts op het spelbord en de kaartjes die zij het meest onbelangrijk vinden komen links. Hierbij wegen ze dus de verschillende behoeften tegen elkaar af en maken zij een soort rangorde. Er is daarnaast een blanco kaartje waarop kinderen een behoefte kunnen aanvullen die niet op de kaartjes staat (gebruik hiervoor de stift, deze is uitwisbaar op het gelamineerde kaartje). Nadat kinderen de kaartjes hebben neergelegd, kunt u vragen stellen over de behoeften die zij het meest belangrijk en meest onbelangrijk vinden en nagaan hoe zij vinden dat er op dit moment aan hun behoeften tegemoetgekomen wordt. Zowel de sortering van de kaartjes als het gesprek hierover geeft u inzicht in de behoeften zoals kinderen die *zelf* beleven.

Kaarten kiezen

- 'Wat wil ik?' voor kinderen van 8 t/m 14 jaar, kaartjes met geheel of deels blauwe achterkant.
- 'Lekker belangrijk?!' voor jongeren vanaf 12 jaar, kaartjes met geheel of deels paarse achterkant.
- Verwijder kaartjes die niet van toepassing zijn, bijvoorbeeld bij afwezigheid van broers en zussen of andere kinderen in het pleeggezin.

Instructies aan het kind

De uitleg aan kinderen over de tool en de instructies voor het inzetten van de tool

kunt u terugvinden op het instructieblad dat geleverd is bij de tool. Een verdiepende uitleg vindt u verderop in deze handleiding.

Gesprek over de sortering

Een gesprek achteraf geeft kinderen de kans meer uitleg te geven over hun sortering en behoeften. Handvaten voor het verdiepende gesprek: stel zo veel mogelijk open vragen, vraag door op de antwoorden en geef geen oordeel over wat het kind vertelt. Houdt de volgende fases aan: 1) hoe heeft het kind de tool ervaren?, 2) de meest belangrijke kaartjes: waarom zijn deze behoeften het meest belangrijk en hoe wordt hier aan tegemoetgekomen?, 3) de meest onbelangrijke kaartjes: waarom zijn deze behoeften het meest onbelangrijk en hoe wordt hier aan tegemoetgekomen?, en 4) het middenstuk: over welke kaartjes in het middenstuk wil het kind iets zeggen of over welke van deze kaartjes wilt u wat vragen? U kunt ervoor kiezen om de 3 of de 7 meest belangrijke en onbelangrijke kaartjes te bespreken. Enkele voorbeeldvragen: 'Dit kaartje vind jij heel belangrijk, vertel eens, waarom is deze het allerbelangrijkste voor jou?' en 'Hoe goed gaat het op dit moment met (kaartje)?' Verderop in de handleiding staan meer voorbeelden van vragen die u kunt stellen.

Afsluiting

Bespreek met kinderen welke informatie u meeneemt vanuit de tool en wat u hiermee gaat doen. Vul op het blad met de sorteerfiguur de nummers van de kaartjes in zoals het kind deze gesorteerd heeft. Schrijf de tekst op het blanco kaartje over op het formulier. Maak eventueel samen met het kind een foto van de sortering.

De Behoeften Tool uitgelegd

Doel van de tool

De Behoeften Tool heeft als primair doel u meer inzicht te geven in de psychosociale behoeften zoals kinderen die *zelf* beleven. Het is een hulpmiddel om op een toegankelijke manier met kinderen een gesprek aan te gaan over hun behoeften. Het is geen meetinstrument waarmee een objectieve waarheid wordt gevonden, maar geeft een kijk op de belevingswereld van kinderen.

Ten eerste geven kinderen inzicht in wat zij belangrijk vinden door *hoe* ze de kaartjes sorteren. De behoeften op de kaartjes worden tegen elkaar afgewogen door kinderen en ze leggen de kaartjes die zij het meest belangrijk en meest onbelangrijk vinden aan de uiteinden van het bord. Deze kaartjes lokken bij kinderen de sterkste reactie uit en laten zien wat hen op dit moment het meest bezig houdt.

Ten tweede kunt u tijdens een *gesprek* met kinderen de behoeften die zij ervaren verder uitdiepen en nagaan in hoeverre aan deze behoeften tegemoetgekomen wordt. Hoewel de tekst op de kaartjes vaststaat, zal deze tekst door elk kind anders geïnterpreteerd worden. Het kaartje 'Samen met het pleeggezin leuke dingen doen' kan voor het ene kind belangrijk zijn omdat het vroeger thuis nooit zoveel leuke dingen kon doen, terwijl een ander kind dit belangrijk vindt omdat het daaraan merkt echt onderdeel te zijn van het pleeggezin. Door het stellen van open vragen kunnen kinderen duidelijk maken waarom zij een kaartje belangrijk of onbelangrijk vinden. Daarnaast kunt u tijdens een gesprek nagaan of er aan hun belangrijkste behoeften tegemoetgekomen wordt. Kaartjes die kinderen als het meest belangrijk sorteren kunnen aan de ene kant heel goed gaan, waarmee ze aangeven dat er aan hun behoeften tegemoetgekomen wordt. Het kan echter ook zijn dat hetgeen op deze kaartjes staat juist ontbreekt, waarmee ze aangeven dat aan deze behoefte beter tegemoetgekomen moet worden. Ook kaartjes die het meest onbelangrijk zijn voor kinderen kunnen informatie geven over hoe goed aan hun behoeften tegemoetgekomen wordt. Zo kan iets wat kinderen onbelangrijk vinden juist wel aanwezig zijn, terwijl kinderen middels de positie van het kaartje aangeven dat zij dit liever afwezig hebben of veranderd zouden willen.

Het is niet te voorspellen welke inzichten u verkrijgt door het inzetten van de tool. Echter, de kans is groot dat het kind u inspireert om met bepaalde behoeften aan de slag te gaan binnen het pleeggezin of gezinshuis. Gezien de subjectieve aard van de tool dient u weloverwogen te beslissen over de vervolgstappen. Ten eerste kunnen kinderen behoeften hebben die ze niet middels de tool kunnen uitdrukken of niet durven uitdrukken in de setting waarin de tool gebruikt wordt. Ten tweede kunnen kinderen zaken belangrijk vinden die wellicht niet in hun belang zijn. Dit laatste kan natuurlijk wel een mooi aanknopingspunt zijn voor een gesprek

hierover, waarin u kunt uitleggen waarom bepaalde dingen niet kunnen die een kind wel zou willen.

Naast het primaire doel om in kaart te brengen welke behoeften kinderen hebben, kunt u de tool ook inzetten voor enkele secundaire doeleinden. Zo kunt u de behoeften van het kind vergelijken met de behoeften die het netwerk belangrijk vindt voor het kind, kunt u kijken of u en het netwerk een goede inschatting maken van de behoeften die het kind belangrijk vindt, kunt u het kind vragen om de kaartjes te sorteren naar wat nu goed en wat nu minder goed gaat (in plaats van sorteren op belangrijkheid), en kunt u de behoeften van het kind op verschillende momenten vergelijken. Meer uitleg over deze secundaire doelen vindt u op pagina 24 van de handleiding.

Vorbereiding

Neem de tool zelf door

De Behoeften Tool bestaat uit 54 kaartjes met verschillende psychosociale behoeften, 1 blanco kaartje en een spelbord. De kaartjes gaan over de behoeften aan veiligheid, erbij horen, zelfbeeld, autonomie en zelfontplooiing, en betreffen het kind, zijn of haar pleeggezin/gezinshuis, de ouder(s) en andere belangrijke personen voor het kind. Op de kaartjes wordt gesproken over pleegouder(s), aangezien het niet mogelijk was alle kaartjes dubbel te laten drukken met gezinshuisouders erop. Wanneer het kind in een gezinshuis woont vervangt u pleeggezin voor gezinshuis en pleegouder(s) voor gezinshuisouder(s).

Daarnaast bevat de tool een instructieblad met een verkorte uitleg die u erbij kunt houden tijdens het inzetten van de tool. Achterop het instructieblad vindt u de sorteerfiguur en het spiekbriefje dat u elke keer dat u de tool gebruikt, kunt kopiëren. Neem daarnaast een stift of marker mee om het blanco kaartje in te vullen (deze is uitwisbaar op het gelamineerde kaartje) en ook pen en papier voor uw eigen aantekeningen. Zorg dat al deze items aanwezig zijn en dat u een kopie heeft gemaakt van de sorteerfiguur en het spiekbriefje.

Kies de juiste kaartjes

De Behoeften Tool bestaat uit een versie voor kinderen van 8 t/m 14 jaar ('Wat wil ik?') en een versie voor jongeren vanaf 12 jaar ('Lekker belangrijk?!'). De meeste behoeftenkaartjes zijn hetzelfde voor beide versies, maar enkele behoeften verschillen voor deze leeftijden. Voor jongeren van 12, 13 en 14 kunt u zelf inschatten welke versie het beste aansluit (zie 'Verdieping van de behoeftenkaartjes' voor de verschillen tussen beide versies). Op de achterkant van de kaartjes kunt u aan de hand van de kleuren in één oogopslag zien bij welke

versie het kaartje hoort. Kaartjes met zowel paars als blauw zijn voor beide versies, volledig blauwe kaartjes horen bij 'Wat wil ik?' (8 t/m 14) en volledig paarse kaartjes horen bij 'Lekker belangrijk?!' (12+).

Daarnaast kunnen er kaartjes tussen zitten die bij een bepaald kind niet van toepassing zijn. Bijvoorbeeld wanneer een kind geen broers of zussen heeft (kaartje 38), het enige kind is in het pleeggezin (kaartje 25), of beide ouders overleden zijn (kaartjes 2, 10, 12, 18, 20, 26, 28, 32, 42). Deze kaartjes kunt u verwijderen uit de stapel. Het is nadrukkelijk *niet* de bedoeling dat u kaartjes eruit haalt omdat u denkt dat deze voor het kind niet belangrijk of moeilijk zijn.

Tip: Lees de kaartjes eens door alvorens u begint en noteer nummers van kaartjes waar u specifiek benieuwd naar bent hoe een kind deze zal sorteren.

Kies een goed moment

De tool kan het best ingezet worden op een moment dat er relatieve rust is bij het kind, maar kan ook ingezet worden wanneer u meer zicht wil krijgen op het kind tijdens moeilijkere momenten. De tool is niet geschikt om direct in de eerste weken na de uithuisplaatsing of na heftige gebeurtenissen in te zetten, dan is het belangrijk om eerst stabiliteit te creëren.

Daarnaast is het belangrijk dat u voldoende tijd heeft om de tool in te zetten. Hoe lang u erover doet om de tool te gebruiken zal per kind verschillen, maar houd er rekening mee dat dit al snel 1 à 1,5 uur zal duren.

Kies wie de tool gaat inzetten

De tool zal in vele gevallen ingezet worden door de pleegzorgbegeleider. Echter kan ook overwogen worden om een gedragswetenschapper, jeugdbeschermer of therapeut hiervoor te vragen. Een band hebben met het kind kan helpen, maar het is vooral belangrijk dat het kind degene als onafhankelijk en als te vertrouwen ervaart. Ook pleegouders of gezinshuisouders kunnen de tool met het kind uitvoeren. Belangrijk hierbij is dat zij in staat zijn om open het gesprek met het kind aan te gaan en geen oordeel hebben over de behoeften van het kind. Daarnaast dient overwogen te worden of de aanwezigheid van ernstige loyaliteitsproblemen het kind ervan weerhoudt open te zijn tegenover de pleegouder/gezinshuisouder.

Inzetten van de tool

Uitleg aan het kind

Het is belangrijk dat het kind goed begrijpt wat het doel is van de tool, namelijk een beeld krijgen van haar/zijn behoeften. Een aantal zaken moeten duidelijk zijn voor het kind.

Ten eerste gaat het over wat het kind belangrijk vindt, omdat u hem/haar beter wilt leren kennen en hoopt daar in te toekomst rekening mee te kunnen houden. Het kind moet dus zijn of haar eigen mening geven en niet nadenken over wat anderen belangrijk vinden, bijvoorbeeld ouder(s) of pleegouder(s). Ieder kind is anders en vindt andere dingen belangrijk, dus er is geen goede of foute manier om de kaartjes te leggen.

Ten tweede gaat het over wat het kind wil en belangrijk vindt, niet over hoe de situatie nu feitelijk is. Een behoefte als 'Mijn ouder(s) spreken via social media en berichten op mijn telefoon' kan een kind belangrijk vinden, ook al heeft hij/zij nog geen telefoon. Daarnaast kunnen kinderen die wel hun ouder(s) spreken via whatsapp, dit alsnog heel onbelangrijk vinden.

Ten derde is het belangrijk dat u en het kind duidelijk hebben wie met een bepaald kaartje bedoeld wordt. Daarvoor hebben we het spiekbriefje gemaakt waar u samen met het kind de namen op invult. Met *Mijn pleegouder(s)* worden de huidige pleegouder(s) of gezinshuisouder(s) bedoeld. Helaas was het niet haalbaar om een extra set kaartjes te maken waar gesproken wordt over gezinshuisouders (zie FAQ). Met *Mijn ouder(s)* worden de biologische ouder(s) bedoeld. Wanneer er verschillende behoeften spelen ten opzichte van beide ouders, kunt u er ook voor kiezen één van beide te kiezen met het kind, of tijdens het sorteren het kind aan te laten geven op welke ouder het kaartje slaat. Met *Mijn broers/zussen* worden de biologische (half-)broers en (half-)zussen bedoeld. Eventueel kunnen ook stiefbroers en -zussen waar het kind mee samen heeft gewoond of een hechte band heeft hieronder vallen. Met *Mijn familie* worden overige familieleden van de biologische kant bedoeld, zoals ooms, tantes, opa's en oma's. Dit gaat dus niet over de ouder(s) en broers/zussen. Met *Mijn voogd* wordt de jeugdbeschermer bedoeld. Bij pleegoudervoogdij kunt u deze doorstrepen, omdat hun rol primair pleegouder is. U hoeft er dan geen kaartjes uit te halen, want de voogd wordt op de behoeftenkaartjes altijd genoemd samen met de *pleegzorgbegeleider*, de hulpverlener vanuit de pleegzorgorganisatie. Bijvoorbeeld op kaartje 35: 'Dat mijn voogd en pleegzorgbegeleider naar mij luisteren en iets doen met wat ik vertel'. In gezinshuizen kunt u in plaats van de pleegzorgbegeleider wellicht de naam van de pedagogisch medewerker invullen of de naam van een andere hulpverlener gelinkt aan het gezinshuis. Wanneer hier geen geschikte persoon voor is, kunt u kaartje 21 eruit halen, want deze gaat wel alleen over de pleegzorgbegeleider.

Ten vierde is het belangrijk het kind regie en autonomie te geven tijdens het inzetten van de tool. Maak duidelijk dat het kind de tool alleen hoeft te doen als hij/zij dat zelf wilt en geef de ruimte om vragen te stellen. Ook is het goed om van te voren kort stil te staan met wie de uitkomsten van de tool besproken wordt. Hier kunt u eventueel verder op ingaan na het gebruik van de tool.

Hieronder vindt u de uitleg zoals u die aan kinderen kunt geven, hetgeen overeenkomt met de tekst op het instructieblad. Wanneer het kind in een gezinshuis woont vervangt u in uw verhaal pleeggezin voor gezinshuis en pleegouder(s) voor gezinshuisouder(s).

Kijk, ik heb 'Wat wil ik?/Lekker belangrijk!?' meegenomen. Dit is speciaal gemaakt voor kinderen die in een pleeggezin/gezinshuis wonen, zodat ik van jou kan leren wat jij belangrijk vindt aan het wonen in een pleeggezin. Op deze kaartjes staan allemaal dingen die je belangrijk kan vinden, of juist onbelangrijk. Bijvoorbeeld.. («lees twee kaartjes voor»).

Elk kind/jongere is natuurlijk anders en vindt andere dingen belangrijk, daarom wil ik graag weten hoe belangrijk elk kaartje voor jou is. Als we hier klaar mee zijn, kunnen we samen kijken of hier nog beter rekening mee gehouden kan worden en met wie we dat dan gaan bespreken. Wil je dit samen met mij doen vandaag?

De kaartjes gaan over jou, maar ook over jouw familie, pleegouder(s) en andere mensen in jouw omgeving. Voordat we beginnen, vullen we eerst even het spiekbriefje in met de namen van deze personen. Dan weten we allebei wie met elk kaartje bedoeld wordt («vul samen met het kind het spiekbriefje in»).

Je mag zo alle kaartjes lezen en bedenken hoe belangrijk je elk kaartje vindt. Je mag iets belangrijk vinden wat nu goed gaat en je mag ook iets belangrijk vinden wat nu nog niet zo goed gaat. Het gaat om wat jij wil en wat jouw mening is, niet om wat ik, je ouder(s) en pleegouder(s) willen. Er is dus ook geen goed of fout antwoord. Heb je nog vragen?

Kaartjes sorteren

Na de uitleg krijgt het kind de stapel behoeften kaartjes, om deze vervolgens in twee stappen op het spelbord te leggen. Links op het bord komen de kaartjes die voor het kind het meest onbelangrijk zijn, en elke kolom worden de kaartjes steeds belangrijker, totdat helemaal rechts de drie allerbelangrijkste kaartjes liggen. Door op deze manier de kaartjes te sorteren weegt het kind het belang van de verschillende kaartjes tegen elkaar af. Soms zijn dit moeilijke keuzes, want veel dingen kunnen belangrijk zijn, maar juist door te moeten kiezen laat het kind weten wat het écht het meest belangrijk vinden.

Aangezien het best een hoop kaartjes zijn en het kind niet precies weet wat er allemaal op staat, vindt er eerst een voorsortering plaats. Door middel van het stoplicht verdeelt het kind de kaartjes in drie stapels: op groen de kaartjes die heel belangrijk zijn, op geel de kaartjes die een beetje belangrijk zijn en op rood de kaartjes die onbelangrijk zijn. Bied daarnaast de mogelijkheid om een kaartje op de pass plek te leggen, wanneer het kind het hier liever niet over wil hebben. Ga er niet vanuit dat de drie stoplicht stapels helemaal gelijk zijn qua aantallen,

regelmatig zullen kinderen een grotere groene stapel hebben. Wanneer er één stapel echt heel groot is, kunt u voordat het kind de kaartjes verder verdeelt op het bord, deze stapel nog laten splitsen door het kind. Bijvoorbeeld wanneer de groene stapel het grootst is, het kind deze laten opsplitsen in 'belangrijk' en 'allerbelangrijkst'.

Na het onderverdelen kunnen de stapels stuk voor stuk op het spelbord gelegd worden. Het kind mag zelf kiezen met welke stapel begonnen wordt. Alle kaartjes komen op het bord, maar het kan zijn er vakjes leeg blijven wanneer het de 'Wat wil ik?' versie betreft (2 kaartjes minder dan versie vanaf 12) of wanneer er kaartjes uitgehaald zijn omdat ze niet van toepassing zijn. Het maakt niet zoveel uit waar de gaten vallen, maar het zal vaak onderaan in het midden zijn. Het is belangrijk om uit te leggen dat binnen een kolom, dus van boven naar beneden, de volgorde niet uitmaakt en de kaartjes een gelijke 'waarde' hebben. Daarnaast mogen ze blijven schuiven met de kaartjes totdat ze helemaal tevreden zijn over hoe de kaartjes zijn gelegd.

Als laatste biedt u het blanco kaartje aan, met de vraag of er nog iets is wat het kind heel belangrijk vindt wat nu nog niet op de kaartjes staat. Dit kaartje mag u gezamenlijk invullen en aan de rechterkant onder de drie meest belangrijke kaartjes op de ster leggen.

Hieronder vindt u de uitleg zoals u die aan kinderen kunt geven, hetgeen overeenkomt met de tekst op het instructieblad. Leg het kind eerst de eerste stap uit en laat het deze uitvoeren, voordat u de volgende stap uitlegt, dan behoudt het kind makkelijker het overzicht.

Stap 1: Je mag beginnen met het maken van 3 stapels. Op groen komen de kaartjes die jij heel erg belangrijk vindt. Op geel komen de kaartjes die jij een beetje belangrijk vindt. Op rood komen de kaartjes die jij onbelangrijk vindt. Als er een kaartje is waar jij het echt liever niet over wil hebben, dan mag je die op de pass plek leggen.

Stap 2: Alle kaartjes komen op het bord te liggen. Leg stapel voor stapel de kaartjes in de figuur. Links bij rood komen de meest onbelangrijke kaartjes en rechts bij groen komen de meest belangrijke kaartjes. Helemaal rechts komen de drie meest belangrijke kaartjes, en daarnaast de vier die daarna het meest belangrijk zijn. De volgorde van de kaartjes in hetzelfde vak van boven naar beneden («wijs kolom aan») maakt niet uit. Je mag blijven schuiven met de kaartjes totdat je helemaal tevreden bent. «Tip: mocht één stapel heel groot zijn, laat een kind deze nog eens opsplitsen voordat de kaartjes in de figuur komen.»

Stap 3: Ik heb hier nog een leeg kaartje. Is er nog iets wat voor jou heel erg belangrijk is, wat nu nog niet op een kaartje staat? Dan mag je dat opschrijven en rechts bij het meest belangrijk op de ster leggen.

Gesprek over de sortering

Na het sorteren kunt u samen met het kind een gesprek hebben over de sortering, zodat hij/zij de beweegredenen achter de sortering kan toelichten en aangeven in hoeverre er aan zijn/haar behoeften wordt voldaan.

Er zijn een aantal algemene handvaten voor het stellen van deze vragen. Het belangrijkste is dat uw vragen open zijn en niet gesloten, zodat het kind de ruimte krijgt om uitgebreid te vertellen. Soms vinden kinderen dit echter moeilijk en kunt u schakelen naar meer gesloten vragen. Weerhoud uzelf van een oordeel over de behoeften van het kind, zowel in uw woorden als in uw toon of houding. Vraag door op wat het kind bedoelt met zijn/haar antwoorden.

Het gesprek kan in verschillende fases opgedeeld worden, beginnend met hoe het kind het sorteren ervaren heeft, gevolgd door de kaartjes die het meest belangrijk zijn, de kaartjes die het meest onbelangrijk zijn, en kaartjes uit het middenstuk waar het kind of u iets over wil vertellen/weten. Hieronder vindt u enkele algemene voorbeeldvragen voor deze fases. Verderop bij 'Verdieping van de behoeftenkaartjes' vindt u vragen en thema's die aangesneden kunnen worden bij specifieke kaartjes.

Hoe heeft het kind het sorteren ervaren?

- Hoe vond je het om deze kaartjes zo te leggen? (als er een kort antwoord komt zoals leuk of moeilijk: Wat vond je er leuk/moeilijk/raar/grappig aan?)
- Waren er kaartjes die je lastig vond? Welke waren dat? Wat maakte dat deze kaartjes lastig waren?

Meest belangrijke kaartjes.

Ga de drie of zeven meest belangrijke kaartjes af. Kies ervoor de zeven meest belangrijke kaartjes te bespreken, tenzij het kind dit niet aankan qua concentratie of laat merken dat dit teveel is.

- Dit kaartje vind jij heel belangrijk, vertel eens, waarom is deze het allerbelangrijkste voor jou?
- (Vraag door op wat een kind bedoelt met zijn/haar antwoord, bijvoorbeeld 'wanneer is iemand veilig?', 'waarover wil je dan praten?' of 'aan welke regels moest je denken toen je het kaartje las?')
- Hoe goed gaat het op dit moment met (kaartje)? Waar merk je aan dat het (goed/slecht/oké/prima) gaat?
- Wat zou er moeten veranderen om te zorgen dat het nog beter gaat met (kaartje)?
- Waaraan zou je het merken als het beter met (kaartje) gaat?

Meest onbelangrijke kaartjes.

Ga de drie of zeven meest onbelangrijke kaartjes af. Kies ook hier ervoor om in principe de 7 meest onbelangrijke kaartjes te bespreken, tenzij dit teveel wordt voor het kind.

- Dit kaartje vind jij helemaal niet belangrijk, vertel eens, waarom is deze voor jou super onbelangrijk?
- (Vraag door op wat een kind bedoelt met zijn/haar antwoord, bijvoorbeeld 'wat vind je niet leuk aan gesprekjes over vroeger?', 'wat zijn dingen die je liever niet tegen je pleegouders zegt?' en 'wat maakt de bezoeken met je ouders niet zo leuk?')
- Je vindt dit dus niet belangrijk, maar hoe gaat het hier dan mee op dit moment? Waar merk je aan dat het (goed/slecht/oké/prima) gaat?
- Zou er nog iets moeten veranderen aan hoe (kaartje) op dit moment gaat?

Middenstuk

- Zijn er nog kaartjes uit het middenstuk waar jij het graag over wil hebben?
- Zelf had ik ook nog wel een vraag over dit kaartje, namelijk...?

Afsluiting

Vat samen wat u van het kind heeft geleerd en welke veranderingen het kind graag zou willen. Controleer of het kind het hiermee eens is. Bespreek met het kind wat u met deze informatie gaat doen en spreek af met wie u dit gaat bespreken. Wellicht dat u hier een stukje over schrijft voor in zijn/haar dossier, en zeker jongeren zouden dit misschien wel eens willen lezen en controleren. Vul op het gekopieerde blad met de sorteerfiguur de nummers van de kaartjes in zoals het kind deze gesorteerd heeft, zodat u dit eventueel op een later tijdstip nog eens terug kunt pakken. U zou met twee penstrepen kunnen aangeven waar de grenzen waren tussen de rode en gele kaartjes en de gele en groene kaartjes. Wellicht kunt u ook samen met het kind een foto maken van de figuur.

Verdieping van de behoeftenkaartjes

In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de kaartjes van de Behoeften Tool. Hierin ziet u in één oogopslag welke kaartjes verschillen tussen 'Wat wil ik?' voor kinderen van 8 t/m 14 jaar en 'Lekker belangrijk?!' voor jongeren vanaf 12. Dit onderscheid kan u helpen om de juiste versie te kiezen voor kinderen van 12, 13 en 14 jaar. Daarnaast vindt u in de tabel de onderliggende thema's van de kaartjes en voorbeelden van specifieke vragen die u kunt stellen aan het kind nadat hij/zij de kaartjes heeft gesorteerd. De voorbeeldvragen zijn vragen die kunnen volgen op de openingsvragen, zoals 'Waarom is dit kaartje belangrijk/onbelangrijk voor jou?'. Wees echter zelf ook creatief in het doorvragen: sluit aan bij de antwoorden van het kind en gebruik hetgeen u al weet over het kind. De vragen zullen tevens afgestemd moeten worden aan de hand van of het kind het kaartje belangrijk of juist onbelangrijk vindt. Tenslotte kunt u altijd de vraag stellen hoe goed er op dit moment aan de behoeften tegemoetgekomen wordt en wat er nog verbeterd kan worden. Let erop dat u zo veel mogelijk open vragen stelt. Soms vinden kinderen dit echter moeilijk en kunt u schakelen naar meer gesloten vragen.

#	Versie	Tekst	Thema's	Voorbeeldvragen
1.		Alles kunnen vertellen en bespreken met mijn pleegouder(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Openheid • Vertrouwen • Vrij in te vullen gespreks-onderwerp, bijvoorbeeld intimiteit en middelen gebruik (12+) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat vertel jij graag aan je pleegouder(s)? • Wat bespreek jij liever niet met je pleegouder(s)? • Kan jij met jouw pleegouder(s) praten over (relaties/alcohol/spijbelen/etc.)? Hoe vind je zulke gesprekken? • Wat kunnen pleegouder(s) doen om jou te helpen meer aan hen te vertellen? • Wat doen jouw pleegouder(s) met de dingen die jij hen vertelt? Zijn er dingen die zij beter wel/niet kunnen doen?
2.		Een fijne tijd hebben met mijn ouder(s) als we samen zijn	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat doe je allemaal met je ouder(s) als je bij hen bent? • Wat kunnen je ouder(s) doen om het wel fijn/nog fijner te maken?

3.		Mijn gedrag en gevoelens beter leren begrijpen	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfbeeld • Gedrags- en emotieregulatie • Interventies/therapie 	<ul style="list-style-type: none"> • Welk gedrag of gevoel wil je graag beter leren begrijpen? • Waar merk je het aan, als je straks je gedrag en gevoel beter begrijpt? Hoe kunnen jouw pleegouder(s) dat aan jou zien? • Wie kan jou daar het beste mee helpen? Is er nog extra hulp hierbij nodig?
4.		Af kunnen spreken met mijn familie	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Autonomie 	<ul style="list-style-type: none"> • Met wie van jouw familie wil je graag afspreken? • Wat maakt deze persoon/personen zo belangrijk voor jou? • Hoe gaat het nu met afspraken met je familie? Kan hier nog iets in verbeterd worden?
5.		Dat mijn vrienden betrouwbaar zijn en mij goed kunnen steunen	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Vertrouwen • Vrij in te vullen onderwerp qua steun, bijvoorbeeld intimiteit en trauma (12+) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wanneer is een vriend betrouwbaar? En wanneer onbetrouwbaar? • Naar welke vrienden ga je als je steun nodig hebt? • Waar kunnen jouw vrienden je goed bij steunen? Waar kunnen ze je niet bij steunen? • Kunnen jouw vrienden je goed steunen met (relaties/drugs/intimiteit/trauma)? Waar helpen ze je dan mee?
6.		Afstand houden van het pleeggezin	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Autonomie • Loyaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat betekent 'afstand houden' voor jou? • Hoe komt het dat je (geen) afstand wil houden van het pleeggezin? • Wat kan er veranderen zodat jij geen afstand meer wil houden van het pleeggezin?

7.		Met iemand praten die niet met mijn ouder(s) en pleegouder(s) praat	<ul style="list-style-type: none"> • Interventies/ therapie • Verwerking 	<ul style="list-style-type: none"> • Waarover zou je graag willen praten? • Waar kan deze persoon jou bij helpen? • Ken je iemand waar je mee zou willen praten?
8.		Mezelf kunnen zijn in het pleeggezin	<ul style="list-style-type: none"> • Identiteit • Autonomie • Cultuur 	<ul style="list-style-type: none"> • Waaraan merk je dat jij (niet) jezelf kan zijn in het pleeggezin? • Hoe kunnen jouw pleegouder(s) ervoor zorgen dat jij (nog) meer jezelf kan zijn? • Wat zijn dingen die je vroeger bij je ouder(s) deed die je nu niet meer kan doen? • Zijn er dingen uit je geloof of cultuur die je mist in het pleeggezin? Zo ja, welke?
9.		Dat mijn pleegouder(s) van mij houden	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Loyaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Waaraan merk je het als iemand van je houdt? • Hoe kunnen jouw pleegouders (nog) beter laten merken dat ze van jou houden? • Soms vinden kinderen het lastig om zowel van hun ouder(s) als hun pleegouder(s) te houden. Hoe is dat voor jou?
10.		Dat mijn ouder(s) zich aan de afspraken houden	<ul style="list-style-type: none"> • Vertrouwen • Regelmaat 	<ul style="list-style-type: none"> • Aan welke afspraken vind jij dat je ouder(s) zich moeten houden? Houden ze zich hier nu goed aan of kan dat beter? • Wat gebeurt er met jou als ze zich hier niet aan houden? • Als het je ouder(s) een keer niet lukt om zich aan een afspraak te houden, hoe kunnen ze dat het beste aan jou laten weten?
11.		Dat mijn pleegouder(s) mij helpen met school en huiswerk	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling • Steun 	<ul style="list-style-type: none"> • Met welk huiswerk kan jij af en toe wat hulp gebruiken? • Aan wie kan je anders hulp met huiswerk vragen?

12.		Bij mijn ouder(s) wonen	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Loyaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat moet er volgens jou allemaal veranderen voordat je weer bij je ouder(s) kan gaan wonen? • Hoe zou je het vinden als het niet meer lukt om bij je ouder(s) te wonen? Waar zou je dan willen wonen?
13.		Leuke dingen doen met vrienden	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Vrije tijd 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat vindt je leuk om met je vrienden te doen? • Mag je leuke dingen doen met je vrienden in het pleeggezin?
14.		Een plek hebben waar ik even alleen kan zijn	<ul style="list-style-type: none"> • Autonomie • Veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Heb jij een plek waar je even alleen kan zijn? (zo ja) Welke plek is dit? (zo nee) Waar zou je die plek willen hebben? • Op welke momenten wil jij even alleen zijn?
15.	8-14	Dat er met mij overlegd wordt bij belangrijke beslissingen	<ul style="list-style-type: none"> • Participatie • Ontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Waaraan denk je als ik zeg 'belangrijke beslissingen'? • Over welke beslissingen wil jij graag dat er met jou overlegd wordt? • Hoe wil je dat dit overleg gedaan wordt? Door wie? Wanneer?
	12+	Betrokken worden bij het nemen van belangrijke beslissingen		
16.		Dat niemand mij pijn doet	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn dingen die jou pijn kunnen doen? • Zijn er op dit moment dingen die jou pijn doen? Zo ja, wat bijvoorbeeld? • Hoe kunnen we ervoor zorgen dat niemand jou (meer) pijn kan doen?
17.	8-14	In het pleeggezin kunnen blijven tot ik groot ben	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Ontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Wanneer ben je denk je groot/volwassen genoeg om op jezelf te gaan wonen? Wat moet je daar allemaal voor kunnen en weten? • Als je niet in het pleeggezin kan blijven wonen, waar zou je dan willen wonen tot je groot/volwassen bent?
	12+	In het pleeggezin kunnen blijven tot ik volwassen ben		

18.		Mijn ouder(s) kunnen vertellen wat ik meemaak in het pleeggezin	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Veiligheid • Loyaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat vertel je allemaal aan je ouder(s) over wat je meemaakt in het pleeggezin? • Zijn er dingen die je liever niet vertelt? Wat maakt dat je dat liever niet vertelt? • Wat doe je als je ouder(s) iets aan je vragen waar je liever geen antwoord op geeft?
19.	8-14	Hobby's kunnen kiezen die goed bij me passen	<ul style="list-style-type: none"> • Vrije tijd • Autonomie • Identiteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Welke hobby's heb jij allemaal? Wat vind je leuk aan deze hobby's? • Zijn er hobby's (en activiteiten) die je nu niet kan doen? Hoe komt het dat dit nu niet kan? Kunnen we daar iets aan veranderen denk je?
	12+	Hobby's en activiteiten kunnen kiezen die echt bij me passen		
20.		Dat mijn ouder(s) goed naar mij luisteren en mij helpen als ik dat wil	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Participatie • Steun 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat vertel jij graag aan je ouder(s)? • Waaraan merk je het als iemand goed naar je luistert? • Waar wil je dat jouw ouder(s) je mee helpen? Waar merk je het aan als ze jou goed geholpen hebben hiermee?
21.		Met mijn pleegzorg-begeleider apart praten over hoe het met mij gaat in het pleeggezin	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid • Participatie • Steun 	<ul style="list-style-type: none"> • Waarover praat je graag met je pleegzorgbegeleider? • Zijn er dingen die je liever niet bespreekt? • Wat doet de pleegzorg-begeleider met de dingen die jij vertelt?
22.		Alleen dingen over vroeger vertellen als ik dat wil	<ul style="list-style-type: none"> • Autonomie • Verwerking • Trauma 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn fijne momenten om over vroeger te praten? Wanneer praat je er liever niet over? • Met wie kan je prettig praten over vroeger? • Soms kan het best moeilijk zijn om over vroeger te praten. Heb jij dat ook weleens gehad? Wat maakte dat dat moeilijk was toen?

23.	8-14	Dat iedereen weet dat ik in een pleeggezin woon	<ul style="list-style-type: none"> • Identiteit • Erbij horen 	<ul style="list-style-type: none"> • Wie mogen allemaal weten dat jij in een pleeggezin woont? Wie niet? • Hoe komt het dat sommige mensen niet mogen weten dat jij in een pleeggezin woont?
	12+	Gezien worden als meer dan een 'pleegkind'		<ul style="list-style-type: none"> • Heb jij weleens ervaren dat je het label 'pleegkind' kreeg? Hoe was dat voor jou? • Hoe kunnen jouw pleegouder(s) voorkomen dat jij je een 'pleegkind' voelt? Wat kan je zelf hiervoor doen?
24.		Begrijpen waarom ik in een pleeggezin woon	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfbeeld • Verwerking 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat weet jij allemaal over waarom je in een pleeggezin woont? • Welke dingen begrijp jij nog niet helemaal? • Met wie wil jij graag praten over waarom je in een pleeggezin woont?
25.		Een goede klik hebben met de andere kinderen in het pleeggezin	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid • Erbij horen 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe is de klik tussen jou en de andere kinderen in het pleeggezin? • Wat kan er nog verbeterd worden aan hoe jullie met elkaar omgaan? • Wat kunnen je pleegouder(s) doen om jullie te helpen beter met elkaar om te gaan?
26.		Me veilig voelen bij mijn ouder(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat betekent 'veilig voelen' voor jou? • Waaraan merk je het als je veilig bent bij je ouder(s)? Waaraan merk je het als je onveilig bent bij je ouder(s)? • Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jij je (nog) veiliger voelt bij je ouder(s)?

27.	8-14	Dingen zelf mogen doen van mijn pleegouder(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Autonomie • Ontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat mag jij allemaal al zelf doen van je pleegouder(s)? • Wat mag je nu nog niet zelf doen, maar zou je graag zelf willen doen? • Wat wil je graag nog leren zelf te doen? Wie kan jou daarmee helpen?
	12+	Dat mijn pleegouder(s) mij voorbereiden om op mijn eigen benen te staan		<ul style="list-style-type: none"> • Hoe kunnen jouw pleegouder(s) je helpen om op je eigen benen te leren staan? • Wat moet je allemaal kunnen en weten om op je eigen benen te staan? • Welke ruimte krijg je van je pleegouder(s) om hier zelf keuzes in te maken? • Wie kunnen jou helpen en steunen wanneer je op jezelf woont?
28.		Dat mijn ouder(s) het goed vinden dat ik in een pleeggezin woon	<ul style="list-style-type: none"> • Loyaliteit • Erbij horen 	<ul style="list-style-type: none"> • Heb je het gevoel dat jouw ouder(s) het goed vinden dat jij in een pleeggezin woont? Waar merk je dat aan? • Waaraan zou je het merken als je ouder(s) het wel goed vinden dat je in het pleeggezin woont? • Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jouw ouder(s) het goed vinden dat jij in een pleeggezin woont?
29.		Dat mijn ouder(s) en pleegouder(s) goed met elkaar omgaan	<ul style="list-style-type: none"> • Loyaliteit • Veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Gaan jouw ouder(s) en pleegouder(s) nu goed met elkaar om? • Waaraan merk je dat jouw ouder(s) en pleegouder(s) (goed/slecht) met elkaar omgaan? • Wat kan er beter worden in hoe zij met elkaar omgaan? Waaraan zou je dat merken? • Hoe is het voor jou dat ze nu (goed/slecht) met elkaar omgaan?

30.	8-14	Wat vroeger gebeurd is een plekje geven	<ul style="list-style-type: none"> • Verwerking • Trauma • Interventies/ therapie 	<ul style="list-style-type: none"> • Welke dingen van vroeger heb jij al een plekje gegeven? Waar merk je dat aan? • Welke dingen van vroeger wil jij nog een plekje geven? Waaraan zou je het merken als je deze een plekje hebt gegeven? • Wie kan jou helpen om die dingen een plekje te geven? Hoe kan deze persoon dat doen?
	12+	Wat vroeger gebeurd is verwerken en een plekje geven		
31.	8-14	Dat mijn pleegouder(s) rekening houden met wat ik wel en niet fijn vind	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid • Autonomie • Intimiteit (12+) 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn dingen die jij fijn vindt waar je pleegouder(s) rekening mee kunnen houden? • Wat zijn dingen die jij niet fijn vindt waar je pleegouder(s) rekening mee kunnen houden? • Waaraan zou je het merken als je pleegouder(s) goed rekening houden met wat jij fijn en niet fijn vindt?
	12+	Dat mijn pleegouder(s) rekening houden met mijn persoonlijke grenzen		
32.		Zelf meedenken over hoe vaak ik mijn ouder(s) en familie zie	<ul style="list-style-type: none"> • Autonomie • Erbij horen • Bezoekregeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe vaak zie jij jouw ouder(s) nu? • Zou je iets willen veranderen aan hoe vaak je je ouder(s) ziet? Hoe komt het dat je dit wil veranderen? • Met wie zou je willen praten over het veranderen van hoe vaak je je ouder(s) ziet?

33.		Duidelijke regels en afspraken in het pleeggezin hebben	<ul style="list-style-type: none"> • Structuur • Veiligheid • Vrij in te vullen regels, bijvoorbeeld gamen en middelen-gebruik (12+) 	<ul style="list-style-type: none"> • Welke regels en afspraken hebben jullie in het pleeggezin? • Wat vind je van deze afspraken? • Zijn er afspraken die je anders wil of mist? • Welke regels hebben jullie over (gamen/schermtijd/relaties/alcohol/drugs/op tijd thuis komen na uitgaan)?
34.	8-14	Dat mijn juf of meester mij begrijpt	<ul style="list-style-type: none"> • Steun • School 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat moet de juf/meester allemaal over jou weten? • Waaraan merk je het dat de juf/meester jou begrijpt? • Hoe kan de juf/meester jou beter leren begrijpen?
	12+	Dat mijn leraren rekening met mijn situatie houden		<ul style="list-style-type: none"> • Waar moeten leraren rekening mee houden door jouw situatie? • Waaraan merk je het dat de leerkracht hier rekening mee houdt? • Wat vind jij lastig op school in combinatie met het wonen in een pleeggezin/gezinshuis?
35.		Dat mijn voogd en pleegzorgbegeleider naar mij luisteren en iets doen met wat ik vertel	<ul style="list-style-type: none"> • Steun • Vertrouwen • Vrij in te vullen gespreks-onderwerp 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat vertel jij graag aan je voogd en pleegzorgwerker? • Wat vertel je hen liever niet? • Praat jij weleens met hen over (bezoekregeling/regels/uitgaan/therapie)? Wat bespreken jullie dan? • Wat wil je dat ze doen met wat jij hen vertelt? Waaraan merk je dat dat gelukt is?
36.	8-14	Mijn best doen op school	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling • School • Interventies 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat vind jij leuk aan school? Wat vind je minder leuk aan school? • Zijn er dingen op school waar jij meer hulp bij nodig hebt? Wie kan jou daar mee helpen? • Weet jij al welke richting jij hierna op wil?
	12+	School afmaken en een opleiding volgen		

37.		Samen met het pleeggezin leuke dingen doen	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Vrijetijd 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat doe je allemaal voor leuke dingen met het pleeggezin? • Welk dingen zou je nog willen doen met het pleeggezin? • Wat is het leukste dat je ooit hebt gedaan met je pleegouder(s)?
38.		Dat ik mijn broers/zussen vaak zie	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Bezoekregeling 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe vaak zie jij je broers/zussen nu? • Zie je je broers/zussen ook los van je ouder(s)? Hoe vind je dat dat je ze (niet) los ziet van je ouder(s)? • Wat zou je willen veranderen aan hoe en hoe vaak je je broers/zussen ziet?
39.		Contact houden met mensen van vroeger	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Identiteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Met wie zou je graag contact willen houden? • Wat maakt deze persoon/ personen zo belangrijk voor jou? • Hoe is dat contact nu geregeld? Wat zou je hier nog aan willen veranderen?
40.		'Nee' kunnen zeggen als ik iets niet wil	<ul style="list-style-type: none"> • Autonomie • Relaties en intimiteit (12+) 	<ul style="list-style-type: none"> • Welke dingen die jij niet wil dacht je aan bij dit kaartje? • Hoe reageren (personen) als je 'nee' zegt? • Soms kan het best lastig zijn om 'nee' te zeggen. Heb jij dat ook weleens? Hoe kunnen we jou helpen om nog beter te worden in 'nee' zeggen?
41.		Me veilig voelen in het pleeggezin	<ul style="list-style-type: none"> • Veiligheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Wat betekent 'veilig voelen' voor jou? • Waaraan merk je het als je veilig bent bij je pleegouder(s)? Waaraan merk je het als je onveilig bent bij je pleegouder(s)? • Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jij je (nog) veiliger voelt bij je pleegouder(s)?

42.		Mijn ouder(s) spreken via social media en berichten op mijn telefoon	<ul style="list-style-type: none"> • Erbij horen • Autonomie • Media 	<ul style="list-style-type: none"> • Heb jij nu social media en een telefoon voor berichten? Wat doe jij hier allemaal mee? • Wat maakt dat je wel/niet met je ouder(s) wil spreken op social media en berichten op je telefoon? • Wat is er anders aan social media en berichten op je telefoon, als je dat vergelijkt met bezoeken en bellen?
43.		Mij geen zorgen hoeven maken over bijzondere dagen, zoals kerst en mijn verjaardag	<ul style="list-style-type: none"> • Loyaliteit • Feestdagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Over welke bijzondere dagen maak jij je weleens zorgen? • Wat zijn de dingen waar jij je dan zorgen over maakt? • Hoe kunnen we ervoor zorgen dat jij hier minder zorgen over hebt?
44.	12+	Dat mijn voogd en pleegzorgbegeleider hun afspraken nakomen	<ul style="list-style-type: none"> • Vertrouwen • Steun 	<ul style="list-style-type: none"> • Welke afspraken worden er door jouw voogd en pleegzorgbegeleider gemaakt? • Waaraan merk je het als zij deze afspraken nakomen? • Wat moeten zij beter doen in het nakomen van afspraken?
45.	12+	Niet de negatieve eigenschappen van mijn ouder(s) overnemen	<ul style="list-style-type: none"> • Identiteit • Ontwikkeling • Loyaliteit 	<ul style="list-style-type: none"> • Je ouder(s) hebben natuurlijk een boel goede eigenschappen, maar welke negatieve eigenschappen zou jij liever niet van hen willen overnemen? • Wat kan jij er zelf aan doen om deze eigenschappen niet over te nemen? • Hoe kunnen anderen jou helpen om deze eigenschappen niet over te nemen? • Wat vind jij jouw eigen goede eigenschappen?

Secundaire doelen van de tool

Het primaire doel van deze tool is om in kaart te brengen welke behoeften kinderen hebben. De tool biedt echter ruimte om op enkele aanvullende of andere manieren gebruikt te worden. Deze secundaire doelen leggen wij hieronder uit. Ga hier echter pas mee aan de slag als u geheel vertrouwd bent met de tool. Houd bovendien in uw achterhoofd dat deze secundaire doelen, ondanks dat zij een mooie aanvulling kunnen zijn, wel dienen te passen bij het kind en de situatie. Daarnaast kost het ook weer tijd om de tool op andere manier in te zetten en is het een afweging welk doel de belangrijkste informatie en het fijnste gesprek gaat opleveren.

Volgen van de behoeften van het kind

Het is mogelijk om de behoeften van het kind te volgen, door de tool enkele maanden of een jaar later opnieuw in te zetten. U kunt het kind op deze manier volgen en samen met hen bekijken wat er veranderd is in de afgelopen tijd. Hierbij kunt u zowel hun behoeften vergelijken als hoe goed hier aan tegemoetgekomen wordt in de beleving van het kind. Momenten die zich hiervoor lenen zijn: 1) tijdens een lastige periode en wanneer het juist weer enige tijd goed gaat in het pleeggezin/gezinshuis; 2) voor aanvang van een interventie/therapie en na afloop hiervan; en 3) enige tijd na een nieuwe plaatsing om deze met de oude te vergelijken. Neem een kopie van de vorige sortering mee, zodat u tijdens het gesprek de oude met de nieuwe sortering kunt vergelijken. Het kan gebeuren dat kinderen de tool op twee verschillende momenten heel anders sorteren. Dit hangt onder andere af van hun gemoedstoestand en recente ervaringen. Het inzetten van de tool op deze manier is daarom ook niet bedoeld als een kwaliteitscheck van de hulpverlening.

Andere hoofdvraag aan het kind

De tool zoals hij primair bedoeld is, vraagt aan het kind om de kaartjes te sorteren naar hoe belangrijk ze deze vinden. Hiermee worden de wensen en behoeften van het kind in beeld gebracht. Het is echter ook mogelijk om het kind te vragen de kaartjes met een andere vraag te laten sorteren.

Ten eerste kunt u het kind vragen om de kaartjes te sorteren naar hoe goed het gaat met deze kaartjes. Dan vraagt u naar de huidige situatie in plaats van naar hun behoeften. U krijgt dan een beeld van de tegemoetkoming aan de behoeften uit de tool. U kunt dan achteraf nagaan welke behoeften het kind belangrijk vindt om hoger in de rangorde te krijgen, oftewel aan welke behoeften beter tegemoetgekomen moet worden. Deze manier van kaartjes sorteren zou een mooie follow-up kunnen zijn, nadat een kind zich zeer negatief heeft geuit over hoe er aan zijn/haar behoeften tegemoetgekomen wordt of wanneer u inschat dat het kind moeite heeft met het abstracte concept van 'behoefte'.

Ten tweede kunt u het kind vragen naar zijn/haar behoeften tijdens andere periodes. De tool is bedoeld om kinderen hun huidige behoeften te leren kennen, maar u zou ook kunnen vragen naar hun behoeften op andere momenten. Zo kunt u een kind vragen om de kaartjes te sorteren naar de behoeften zoals zij die hadden toen ze net in het pleeggezin/gezinshuis woonden, al dan niet nadat of voordat u de huidige behoeften bekijkt. Hiermee kunt u samen met het kind zijn/haar ontwikkeling in kaart brengen. Tevens zou u het kind de kaartjes kunnen laten sorteren naar de behoeften die hij/zij in de toekomst verwacht te hebben. Dit laat zien welke doelen kinderen nastreven en wat zij hopen te bereiken. Ook kunnen zij reflecteren op de behoeften die zij in een nieuw pleeggezin/gezinshuis hebben. Deze kennis kunt u met de nieuwe pleegouders/gezinshuisouders delen om te kijken waar zij bij kunnen aansluiten. In tegenstelling tot het volgen van de behoeften van het kind, heeft u op één moment inzicht in de verschillende tijden. Dit vraagt echter wel van het kind dat hij/zij zich kan verplaatsen in zijn/haar eerdere of toekomstige zelf.

Ten derde zou u het kind kunnen vragen de kaartjes te sorteren zoals hij/zij denkt dat de omgeving het belangrijk vindt. In plaats van uit het eigen perspectief te kijken, denkt het kind dan na over wat zijn/haar ouder(s), pleegouder(s)/gezinshuisouder(s) of hulpverleners belangrijk voor hem/haar vindt. Dit kan eventueel vergeleken worden met wat het kind zelf belangrijk vindt. Hiermee kunt u het gesprek aangaan over waarom wellicht bepaalde behoeften die zij hebben minder aandacht krijgen en waarom er veel aandacht is voor zaken die zij wellicht niet belangrijk vinden. Tevens biedt het de mogelijkheid om loyaliteitsproblemen te bespreken. Het is met deze variatie wel belangrijk dat het kind in staat is om van perspectief te wisselen.

Deze drie variaties op de hoofdvraag die u aan het kind kunt stellen, kunt u eventueel ook in een kleinere vorm uitvoeren. In plaats van het kind alle kaartjes volgens de andere hoofdvraag te laten sorteren, laat u het kind alleen de meest belangrijk en onbelangrijke kaartjes volgens deze vraag kiezen. Dit is dan een korte extra activiteit nadat het kind de kaartjes al volgens zijn/haar eigen behoeften heeft gesorteerd en bekend is met alle kaartjes. U vraagt hen dan bijvoorbeeld de 3 of 7 kaartjes te kiezen: a) waar het nu het beste mee gaat en het slechtst mee gaat, b) welke behoeften vroeger of in de toekomst het meest belangrijk en onbelangrijk waren/worden, of c) welke behoeften hun ouder(s), pleegouder(s)/gezinshuisouder(s) of hulpverleners het meest belangrijk en onbelangrijk voor hen vinden.

Vergelijken van kind met omgeving

De tool is in eerste instantie bedoeld om met het kind uit te voeren, maar ook u en de mensen uit de omgeving van het kind kunnen met de kaartjes aan de slag. Jullie kunnen op twee manieren de kaartjes sorteren. Ten eerste kunnen jullie de kaartjes sorteren zoals jullie die belangrijk vinden voor het kind. Jullie reflecteren in deze

situatie op de behoeften waarmee jullie en het kind aan de slag zouden moeten gaan om de ontwikkeling van het kind verder te stimuleren. Wanneer u dit vooraf zelf en/of met mensen uit de omgeving van het kind doet, kunt u hier tijdens het gesprek met het kind ook over beginnen. Eventuele verschillen tussen wat het kind en u of de omgeving belangrijk vinden zijn een mooi gespreksonderwerp. Let er hierbij wel op dat u niet de behoeften van het kind wegwuift ten gunste van de behoeften die u of de omgeving belangrijk vindt. Bovendien kunt u binnen het netwerk van het kind kijken welke verschillen er zijn. Wellicht hebben de pleegouder(s)/gezinshuisouder(s) onderling hele andere behoeften als belangrijk aangeven, of zijn er grote verschillen tussen de pleegouder(s)/gezinshuisouder(s) en ouder(s) of hulpverleners. Eventuele knelpunten kunnen aangepakt worden door met de neuzen dezelfde kant op te gaan staan en begrip te creëren voor elkaars visie.

Ten tweede kunnen jullie de kaartjes sorteren zoals jullie denken dat het kind die belangrijk vindt. Hierbij zetten jullie de bril van het kind op wanneer jullie naar de kaartjes kijken. U brengt in kaart in hoeverre u en de omgeving het kind goed in beeld hebben en begrijpen. Heeft u door waar het kind zich mee bezig houdt en waar zijn of haar behoeften liggen? Kunt u verklaren waar eventuele verschillen vandaan komen? Eventuele verschillen kunt u ook met het kind bespreken tijdens het inzetten van de tool met hem/haar. Ook hier geldt dat u slechts nieuwsgierig bent naar de visie van het kind op uw (foute) inschatting; u dringt niet uw visie op aan het kind.

Wanneer u weinig tijd heeft, kunt u ook deze beide versies in een kleinere vorm laten uitvoeren. U of de omgeving lezen dan de kaartjes en selecteren de kaartjes die a) jullie zelf heel belangrijk en onbelangrijk vinden of b) jullie denken dat het kind heel belangrijk en onbelangrijk vindt. Kaartjes die in het middenstuk vallen, de gele stapel, worden daarna direct weggehaald. Vervolgens worden alleen de 7 meest belangrijk en onbelangrijke kaartjes in de figuur gelegd.

FAQ

Hieronder vindt u een overzicht van de vragen die vaak aan ons gesteld zijn tijdens het ontwikkelen van de tool en de bijbehorende antwoorden en suggesties.

Wat als een kind in een gezinshuis woont en niet in een pleeggezin?

Zoals u waarschijnlijk al is opgevallen staat op de kaartjes altijd 'pleegouder(s)' en 'pleeggezin' niet 'gezinshuisouder(s)' en 'gezinshuis'. Bovendien zijn er kaartjes over de 'pleegzorgbegeleider'. Helaas zou het te duur zijn geworden om alle kaartjes met pleegouders dubbel te laten drukken met gezinshuisouders erop. Desondanks zijn wij van mening dat de tool ook goed ingezet kan worden voor kinderen die in een gezinshuis wonen, omdat veel van dezelfde thema's spelen. Het spiekbriefje dat u van te voren met het kind invult, speelt hier een belangrijke rol in. Door namen te geven aan de verschillende personen op de kaartjes, kunt u gemakkelijk aan het kind duidelijk maken dat met 'pleegouder(s)' de gezinshuisouders Marieke en Youssef of Tim en Annelies worden bedoeld. Tenslotte zullen ook weinig kinderen die in een pleeggezin wonen hun pleegouders 'pleegouders' noemen of hun ouders 'ouders' in de dagelijkse omgang, waardoor de kaartjes ook voor hen niet helemaal passen bij hun situatie. Daarnaast kunt u de rol van pleegzorgbegeleider invullen zoals die past in de situatie van het kind. Wellicht is er alleen een jeugdbeschermer en kunt u deze persoon voor alle rollen van professionals invullen, maar het kan ook zijn dat er bijvoorbeeld pedagogisch medewerkers in het gezinshuis zijn of een gedragswetenschapper met wie het kind vanuit de overkoepelende organisatie wel eens contact mee heeft.

Wat als een kind een kaartje niet snapt?

Het kan soms voorkomen dat een kind een kaartje niet helemaal snapt. Hopelijk voelt het kind zich vrij om dit aan te geven en te vragen wat het kaartje betekent. Uiteraard kunt u dan een korte uitleg geven over wat het kaartje betekent zodat het kind het kaartje wel begrijpt. Probeer in uw antwoorden wel zo feitelijk mogelijk te blijven en geen interpretaties of voorbeelden te geven, zodat uw uitleg zo min mogelijk invloed heeft op hoe het kind naar het kaartje kijkt. Geef bijvoorbeeld bij het kaartje over 'persoonlijke grenzen' niet als voorbeeld 'de één wil wel een knuffel, maar de ander niet' of 'de één vertelt in detail over wat hij/zij met vrienden doet, maar de ander niet'. Probeer persoonlijke grenzen verder te duiden, door bijvoorbeeld uit te leggen dat iedereen bepaalde dingen wel en niet fijn vindt in de omgang met elkaar, en dat als iemand iets doet wat een ander niet fijn vindt, dit over de grens gaan is van die persoon. Mocht de uitleg toch niet duidelijk zijn, probeer dan met een voorbeeld te komen dat ver af staat van het kind. Bijvoorbeeld dat zwangere vrouwen het vervelend kunnen vinden dat mensen op straat zomaar uit het niets aan hun buik gaan zitten, dit gaat hun persoonlijke grens, ze willen zelf bepalen wie aan hen zit.

Wat als een kind 4, 5 of 6 kaartjes het meest belangrijk vindt?

Het kan soms lastig zijn voor kinderen om een top drie van de meest belangrijke kaartjes te maken, omdat een hoop kaartjes als belangrijk worden ervaren. Stel het kind gerust door te zeggen dat u heel goed snapt dat ook de kaartjes in de top 7 en top 12 heel erg belangrijk voor hem/haar zijn. Mocht een kind dan nog steeds heel graag bijvoorbeeld 5 kaartjes in de meest belangrijke kolom willen leggen, dan kan dit natuurlijk ook prima. De tool is bedoeld als hulpmiddel om het kind beter te begrijpen en als hij/zij echt niet kan kiezen tussen deze 5, dan zegt dat heel duidelijk iets over zijn/haar behoeften. Daarbij is het de bedoeling dat de tool een prettig hulpmiddel is. Wanneer kinderen gedwongen worden om iets te doen waar zij zich niet prettig bij voelen en hun autonomie verliezen, wordt de tool ook direct minder leuk en verliest ze haar waarde. Dit zal vervolgens impact hebben op het gesprek dat u achteraf met het kind voert.

Wat als een kind de sortering niet afmaakt?

De tool bestaat uit een hoop kaartjes, en soms kan het kind halverwege het sorteren de concentratie of motivatie kwijtraken. Dan kunt u twee dingen doen. U kunt ervoor kiezen om nog een keer terug te komen en het kind dan de sortering af te laten maken. U schrijft op het sorteerformulier tot hoe ver het kind is gekomen en noteert de nummers van de kaartjes die het kind de volgende keer nog verder kan sorteren (zie ook hieronder). Het is ook mogelijk om het kind niet de middelste drie kolommen te laten sorteren, maar alleen de 12 meest belangrijkste en 12 meest onbelangrijke kaartjes. Hoewel u dan eventuele latere bedenkingen van het kind mist (soms schuift een kind ineens iets in het midden toch heel erg omhoog of omlaag), kunt u wel een gesprek hebben over de kaartjes die meteen een sterke reactie oproepen, positief dan wel negatief. Ook hierbij geldt dat het forceren van het afmaken van de sortering kinderen met een vervelend gevoel kan achterlaten, wat niet de bedoeling is van de tool en een goed gesprek verderop in de weg zit.

Wat als ik geen 1,5 uur de tijd heb?

In de ideale situatie heeft u ruim de tijd om met het kind de Behoeften Tool helemaal door te lopen, maar soms is dit helaas in de praktijk niet altijd haalbaar. Een verkorte versie van het inzetten van de tool is niet wenselijk, aangezien het kind bekend moet raken met de kaartjes en de tijd moet krijgen om deze tegen elkaar af te wegen. De verkorte versie, zoals uitgelegd onder het kopje "secundaire doelen van de tool", kan alleen gedaan worden nadat het kind al alle kaartjes heeft gezien. Wat u wel kunt doen is de tool in twee etappes uitvoeren. De eerste keer laat u het kind alleen de kaartjes sorteren en de tweede keer gaat u met het kind het gesprek aan over de sortering. Na de eerste keer vult u het sorteerformulier in, zodat u de tweede keer de kaartjes gelijk zo kan leggen zoals het kind die had neergelegd. U kunt het kind dan nog wel even de tijd geven om te kijken of hij/zij het er nog mee eens is, of wellicht nog een paar kaartjes wil schuiven. Een

bijkomend voordeel is dat u zelf ook tijd heeft om de sortering van het kind goed door te nemen en vragen kunt bedenken bij bepaalde opvallende kaartjes.

Wat als een kind achteraf geen gesprek wil?

Het kan voorkomen dat een kind gemotiveerd met de kaartjes aan de slag gaat, maar dichtklapt bij het gesprek. Of wellicht gooit een kind gelijk de kont in de krib als hij/zij hoort dat jullie achteraf over de kaartjes gaan praten. Wellicht vindt het kind het moeilijk om toelichting te geven bij de kaartjes of wordt het kind hier te geëmotioneerd van. In plaats van een gesprek zijn er enkele andere mogelijkheden waarmee u toch enig inzicht krijgt in hoe het kind naar zijn/haar behoeften kijkt. Welke u hiervan kiest hangt af van het kind en de situatie, en soms zullen ook deze opties niet tot een verdere verdieping leiden. Ten eerste geeft de sortering natuurlijk inzicht in de behoeften van het kind en kunt u hier al van alles uit afleiden. Om inzicht te krijgen in hoe goed er aan deze behoeften op dit moment tegemoetgekomen wordt, kunt u bijvoorbeeld vragen of het kind hier een rapportcijfer aan wil geven. Er worden dan geen uitgebreide antwoorden gevraagd, maar het is wel duidelijk waar u en het pleeggezin/gezinshuis mee aan de slag kunnen. Ten tweede kunt u een verslagje schrijven over hoe u naar de sortering van het kind kijkt en aan het kind vragen hier een reactie op te geven/schrijven. U heeft dan het grote deel van het interpretatie werk voor het kind uit handen genomen, maar geeft het kind wel de ruimte om eventuele misinterpretaties te corrigeren of uw interpretaties aan te vullen. Ten derde kunt u het kind vragen om zelf een kort verslagje te schrijven over de meest belangrijk en meest onbelangrijke behoeften die zij hebben. In plaats van direct antwoord te moeten geven, kan het kind langer nadenken over de redenen achter zijn/haar sortering. Daarnaast kan het veiliger voelen om het op papier te zetten in plaats van het te bespreken.

Wat als het kind iets wil wat echt niet kan?

Het kan soms voorkomen dat een kind bepaalde behoeften heeft die helaas niet te realiseren zijn. Bijvoorbeeld als een jongere van 16 jaar alles zelf wil bepalen of een kind weer bij ouders wil gaan wonen, terwijl ouders hier niet toe in staat zijn. Ondanks dat er aan deze behoeften niet tegemoetgekomen kan worden zoals het kind in zijn of haar hoofd heeft, is het wel de moeite waard om met het kind te kijken wat wel mogelijk is. Wellicht kan de omgang met ouders geïntensiveerd worden of kunnen bepaalde regels en afspraken in het pleeggezin aangepast worden. Daarnaast kunt u het kind uitleggen waarom bepaalde dingen niet kunnen, zodat het kind dit beter begrijpt. Door het gesprek over 'onmogelijke' behoeften niet uit de weg te gaan, laat u aan het kind merken dat u goed geluisterd heeft naar wat hij/zij aangeeft en dat u bereid bent op te komen voor zijn/haar belang.